

קונטרס

משעיינות החיים

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

חג השבועות תשפ"ו • גליון תקלג

פה יוצאן סיטי יצ"ו

©

כל הזכויות שמורות

י"ל ע"י

מכון שלמה משנתו

להוצאת ד"ת של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז זוועהיל

להערות והארות

או להזמנת הגליון נא לפנות לטעל:

201-455-7269

בארה"ק:

052-712-6945

דוא"ל:

mayunoshachaim@gmail.com

דרוש לחג השבועות

תשנ"ד

במדרש ילקוט (במדבר תרפ"ט) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אומה"ע ואמרו מה ראו להתקרב אלו יותר מן האומות, סתם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כדרך שמביאין בני. ועיין בישמח משה (בריש פרשת במדבר) שביאר שבשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל שמעו האומות שהיה בכפ"יה (שבת פח, א, ועיין ע"ז ב, ב), אמרו מה ראה להתקרב להם יותר מן הכל להכריחם על כך, מה שלא עשה כן לכל עם ולשון. ותמוה הרי לא רצו לקבל את התורה כששאלם הקב"ה ולמה רצו שיכפו אותם על זה.

והנראה לומר בהקדם דברי הגמ' (שם) דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי, לעם תליתאי, על ידי תליתאי, ביום תליתאי, בירחא תליתאי, כמאן כרבנן, ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חפא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. ועיין בשמנה לחמה (בדרוש לחג השבועות פרק ראשון) שמפרש ההמשך של הדרשה דויתיצבו בתחתית ההר להך דרש של ההוא גלילאה.

והנה בפרשת דרכים (בדרך הערבה דרוש כ"ב) הקשה דאין יכולים לומר מודעא רבה לאורייתא הרי דינא דמלכותא דינא (נדריים כ"ח ע"א), ומלך שציוה לעבדיו שיעשו כך וכך ה"ה מחוייבים לעשותו ואין כאן טענת אונס, וכ"ש דינא דמלך מלכי המלכים, ומה מודעא יש כאן, וגם הרשב"א בחידושיו (הוא לפנינו בחידושי הרמב"ן שבת שם) כבר הרגיש בזה, וכ"ש למלכותו של הקב"ה.

ותירץ לפמ"ש הרא"ש בנדריים (שם בפירש הרא"ש בשם ר"ת) דדינא דמלכותא הוא רק כשהמלך עושה גזירה לכל מלכותו ולא כשעושה גזירה רק לחלק ממלכותו דאז לא אמרינן דינא דמלכותא דינא, וכפיית התורה לא היתה לכל

מלכותו אלא לישראל, משו"ה לא אמרינן בזה דינא דמלכותא דינא, ושפיר יש טענת מודעא, (ועיין בים התלמוד בפתיחה למסכת ב"ק מה שהאריך בזה עפ"י יסוד זה), ואפשר לומר דלהכי נתקנאו אומה"ע ע"ז שלא כפה ההר עליהם, דאילו כפה ההר גם עליהם א"כ היתה הגזירה לכל מלכותו, ולא היו יכולים ישראל לטעון מודעא רבה לאורייתא, ולפי"ז אין ישראל זכאים יותר מהם, (ועי"ש בפתיחה אות א).

אך אפשר להקשות על תירוצו של הפרשת דרכים, דאף שכפיית ההר לא היתה על אומה"ע, עכ"ז היה הגזירה לכל מלכותו דהרי אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוין אדם (יבמות סא, א) והם עם הדומה לחמור (שם סב, א); ועיין חו"מ סימן שסט בב"י וברמ"א ס"ו שנפסק שם שדבר הקצוב לישראל בלבד נקרא קצוב לכל איש ע"ש), ואולי אפשר לומר דלפני קבלת התורה היו כולם בדרגא אחת, דהרי כבר כתב ר' סעד'י גאון (בספרו האמונות והדעות, מאמר ג' פרק ז') דאין ישראל אומה אלא בתורתה, ולפני קבלת התורה היו כולם שוים, ושוב ראיתי בספר שארית יעקב לר' יעקב אלגאזי (בדרוש לפרשת כי תבא בד"ה ואני אומר) שכתב שאין טענת מודעא מועיל לפטור כיון שלא השוו גזירותיו לכולם, דכיון שכל אוה"ע תחת השמים וישראל הם לבדם הוקדשו להיות תחת ממשלתו יתברך וחלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (ומקורו מזוה"ק ח"ב י"ז ע"א), וא"כ לכל בני מלכותו גזר גזירה כוללת, ואוה"ע אינן נקראים בני מלכותו מאחר שמסרם לשרים.

ונראה לתרץ כל זה וליישב חידושו של הפרשת דרכים, דאף בישראל עצמם לא השוו גזירותיו דהרי יש מצות דשייך רק בכהנים ולוים ולא בישראלים, וכן נשים פטורים בכל מצות עשה שהזמן גרמא (קידושין כט, א); אף דאצל נשים אולי אפ"ל דנקראים עם בפני עצמן עיין שבת סב, א), וכיון שלא הושוו גזירותיו גם לגבי ישראל א"א לומר דינא דמלכותא דינא, ולכן הוי מודעא רבה לאורייתא, ולזה א"ש דדריש ההוא גלילאה דבריך רחמנא דיהב אוריין לעם תליתאי, דהיינו כהנים לוים וישראלים, א"כ לא הושוו גזרותיו גבי ישראל עצמן א"כ לא אמרינן דדינא דמלכותא דינא, ומשו"ה ויתיצבו תחת ההר וכו' וא"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא ודו"ק.

דברי אגדה לחג השבועות

תשע"ג

ונראה לומר שיש ליתן טעם לשבח על מנהג ישראל לאכול קרעפליך בחג השבועות, ובהקדם מה שעלה ברעיוני בעת התפילה, ואולי ראיתי זאת בספרים (עיין מהר"ל מפראג) לבאר הפליאה שנתקשו בה כולם, הרי אמרו ישראל נעשה ונשמע עוד טרם ששמעו מה כתיב בה, ואם כן על מה ולמה הוצרך הקב"ה לכפות עליהם ההר כגיגית ולומר להם אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם.

וחשבתי שזה מפני שיהיה לישראל דין אנוסה, דבדין אנוסה כתיב (דברים כב, יט) לא יוכל לשלחה כל ימיו, ורצה הקב"ה שבכל מצב שיהיו ישראל בעל כרחו ישארו לו לעם והתורה ישאר אצלם.

ולזה נוהגים לאכול קרעפליך, אשר מבחוץ הוא חתיכת בצק בעלמא והוא כנגד שאור שבעיסה, ומבפנים מכניסים גבינה מתוקה הנמשל לתורה, לרמז דבר זה שאף שיש לנו השאור שבעיסה המעכב בעדינו מלקיים רצון אבינו שבשמים, אעפ"כ אין אנו נפרדים מהתורה, כי לא יוכל לשלחה כל ימיו, ובאיזה מצב שנמצאים ישראל נשארים דבוקים בהתורה.

יעזור השי"ת שנזכה לקיים את התורה בלי עיכוב השאור שבעיסה, ונזכה לקבל את התורה מחדש ולהיות דבוק בהתורה, וכבר נזכה להבטחת הזוה"ק ביה יפקון ישראל מגלותא בביאת גוא"צ בב"א.

דברי תורה לחג השבועות

תשנ"ט

בתורה"ק ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלקיך (דברים טז, י). והנה בחז"ל (פסחים סח, ב) מצינו שנקרא שם החג הזה בשם חג העצרת, ובספה"ק קדושת לוי כתב שנשאל ע"ז במדינת ליטא, מפני מה נקרא חג השבועות בשם עצרת, והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת, עיי"ש מה שכתב בזה.

והנראה לומר על פי מה שאיתא בספה"ק תפארת שלמה לפרש הגמ' (שבת פח, ב) יומא קמא לא אמר להו ולא מידי, ופירש ע"פ המשנה (אבות ב, י) חמשה תלמידים היה לו לר' יוחנן בן זכאי הוא היה מונה שבחם, ותמוה רב גדול ונשיא הדור אשר חי ק"כ שנה לא יהי' לו רק ה' תלמידים, רק באמת הי' לו הרבה תלמידים רק מחמת שהיו בעצמם יודעים מעלתם והיו חשובים בעיניהם, אך החמשה תלמידים הללו היו נמוכי רוח ושפלים בעיני עצמם ולא היו יודעים כלום ממעלתם, לכן דייקא הוא הי' צריך למנות שבחם, והם היו עיקר מכל התלמידים שראוים לקבל ממנו, כי עיקר המה לקבלת התורה היא השפלות להיות בחי' מקבל.

כמו שמפרש הרה"ק ר' משה לייב [מסאסוב] זי"ע, הפסוק (בראשית מז, יז) האיש אשר הגביע בידו הוא יהי' לי עבד. כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות כלי למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו, כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהי' ראוי לקבל ממנו, וזה פירש הפסוק ויתיצבו כתחתית ההר, פי' שכל המעמד ומצב לקבלת התורה הוא מה שעמדו בתחתית ההר, כנמיכת רוח ובשפלות גדול ככלי הריק מכל ואז היו ראוים לקבל התורה, וזה ג"כ הרמז בדברי הגמ', יומא קמא לא אמר להו ולא מידי, פי' שאמר להם שיהיו בבחי' הענוה שלא יהיו חשובים בעיניהם, ולא מידי, ככלי הריקן מכל אין בו מאומה, ואז יהיו ראוים לקבל התורה עכ"ל.

ודבריו לכאורה צ"ע במה שכתב שאמר להם שיהיו בבחינת ענוה והיינו שאמר להם ולא מידי, הרי הגמרא כתב בהדיא שלא אמר להו, ונראה לפרש דבריו, דלכאורה מה שייך ציווי והכנה לענוה, כדי שיהא מוכשר לקבל, דאדרבא בזה שמכין עצמו וחושב שהוא כבר מוכשר לקבל את התורה אין לך ענוה פסולה כזו, ואיתא מזקה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א, שאם רוצה האחד לקיים מצוות ענוה, אם אומר לפני זה לשם יחוד, אין זאת כבר ענוה, הענוה צריכה להיות מבוטאת בצורה הרגילה והטבעית ביותר ללא כוונות.

ומשו"ה לא נאמרה מצוה זו בתורה אף ששקולה נגד כל מצות שבתורה, דאם הוא אינו עניו מטבעו ורק נעשה עניו משום שמצוה להיות עניו, אין זה ענוה כלל, וא"כ מה ה' שייך הכנה לזה, וזה אפשר הכוונה **יומא קמא** לא אמר להו ופי' למה **לא אמר להו**, וע"ז אמר **ולא מידי**, כי העיקר שצריך להיות בשפלות ולא שייך ציווי ע"ז, ועוד אפשר לומר שבזה שלא אמר להם כלום ביומא קמא חשבו בעצמם דמה שאינו אומר להם הוא מפני שאינם ראויים לקבלת התורה, ונשבר לבם מזה, ובאמת זה היה עיקר ההכנה לקבלת התורה.

ואפשר לומר עוד שההכנה לקבלת התורה היא התשובה, והיינו שיקבל עליו שלא יחטא עוד, וכדאמרין בגמרא (קידושין מט, ב) המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק אפילו הוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו. וכמו"כ כשקידש הקב"ה את עמו ישראל היה סגי בהרהור תשובה שקבלו עליהם שלא לחטוא עוד, ובאופן כזה אף שחושב שראוי לקבלת התורה מ"מ אינו גורע מהשפלות שיש בו, דהרי יודע שהוא מלא חטאים ואפ"ה חושב שהמאור שבה יחזרנו למוטב.

וכדאיתא בירושלמי (ראש השנה פרק ד, ח), בכל הקרבנות כתיב חטא, ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. ואפ"ל דלהכי נקרא בלשון חז"ל חג העצרת, היינו שמקבל עליו שיהא עצור מלחטוא וזה הוא ההכנה לקבלת התורה, ומדויק הלשון בירושלמי, ובעצרת אין כתיב חטא, היינו שנקרא עצרת ע"ש שעצור מלחטוא.

ובזה יש לפרש את דברי חז"ל (פסחים סח, ב) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. וכבר נתקשו בה המפרשים האיך התפאר בעצמו שמחמת נתינת

התורה הינו גדול משאר בני אדם שבשוק, הרי אין זו ממדת הענוה, ובפרט רב יוסף אשר עליו נאמר בסוף סוטה (מט, ב) לא תיתני ענוה דאיכא אנא. וכיצד התפאר בזה, אבל לפי דברינו א"ש דהרי אין צריך לשום מעלות כדי שיהא ראוי לקבלת התורה שהרי די לו בקבלה בהרהור תשובה שיהא עצור מן החטא, ולזה רב ברוב ענוותנותיה שלא ראה אצלו שום מעלות שיהא ראוי לקבלת התורה, רק היה לו קבלה על העתיד שישפר מעשיו, ולזה אמר **ביומא דעצרתא** דייקא, דמשו"ה נקרא עצרת שיהא **עצור מלחטוא**, ובזה בלבד כבר ראוי הוא לקבלת התורה, ולהכי **אמר אי לאו האי יומא** כמה יוסף איכא בשוקא, שזה מבטח כח החזק של חג העצרת.

וזה נראה לומר שמרמז לנו התוה"ק ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת אשר תתן, דהרי לפי מה שדיברנו שהכנה לחג השבועות הוא על ידי מדת ענוה ותשובה, וא"כ שצריך להיות בשפלות בכדי שיהא כלי ראוי לקבלת התורה, ואם יסתפק רק בעונה ושפלות, לא יאה בו ההתאמצות להגביר חיילים באורייתא, ולכן צריך הכתוב לומר כשתעשה חג שבועות לה' אלקיך, שלא די שתהא רק כלי ראוי לקבל, אלא **מסת נדבת אשר תתן**, שגם תוכל להשפיע לאחרים, ע"י שתקיים ג"כ ויגבה ליבו בדרכי ה', כאשר יברכך ה' אלקיך.

התודה והברכה לידידנו
הרה"ח ר' **מנחם יוסף קורץ** הי"ו
על עזרתו להדפסת הגליון
לרגל שמחת הולדת הבן **זאב** שיחי'
יזכה לראות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח

* * *

ברכת מזל טוב חמה ולבבית קדם ידידנו המופלג בתורה
וביראת ה' טהורה, נאמן בית רבוה"ק וממשמשי בקודש,
ומסור בכל לב ונפש לטובת המכון, ולכל קדשי בית חיינו

הרה"ח **שמואל בנימין הלוי טויבער** הי"ו
לרגל שמחת **נישואי בתו** הכלה שתחי'
עב"ג החתן כמר **אהרן לאנדא** שיחי'
למז"ט ובשטומ"צ

ברכותינו צרופות מקרב הלב שיזכו לבנות בית נאמן
בישראל, לשבת בבית ה' כל ימי חייו, להגביר חיילים
באורייתא, להרוות נפשות הצמאים לדבר ה', מתוך רוב
אושר ועשר נחת והרחבת הדעת, אמן.

כעתירת וברכת
מכון מעיינות החיים

